

حد توابع

تعریف (حد چپ): اگر تابع f با نزدیک شدن x به نقطه $x = a$ از سمت مقدارهای کمتر از آن و نزدیک به آن، به عددی مانند l نزدیک شود، می‌گوییم **حد چپ** تابع در نقطه $x = a$ برابر l می‌باشد. و می‌نویسیم:

$$\lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = l$$

تعریف (حد راست): اگر تابع f با نزدیک شدن x به نقطه $x = a$ از سمت مقدارهای بیشتر از آن و نزدیک به آن، به عددی مانند l نزدیک شود، می‌گوییم **حد راست** تابع در نقطه $x = a$ برابر l می‌باشد. و می‌نویسیم:

$$\lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = l$$

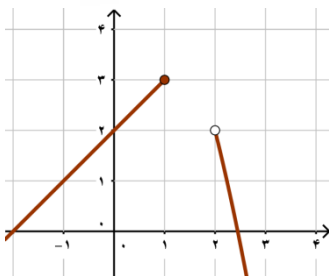
مثال: حد راست و چپ تابع $f(x) = \begin{cases} 4x - 1 & x \geq 2 \\ x^2 + 2x & x < 2 \end{cases}$ در نقطه $x = 2$ را بیابید.

$$\lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^-} (x^2 + 2x) = 4 + 4 = 8$$

$$\lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^+} (4x - 1) = 8 - 1 = 7$$

مثال: با توجه به نمودار، حد راست تابع f را در نقطه $x = 2$ و حد چپ تابع f در نقطه $x = 1$ بیابید.

$$\lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) = 3$$

$$\lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = 2$$

تعریف (حد تابع): تابع f در نقطه $x = a$ حد دارد هرگاه حد راست و چپ تابع در نقطه مذکور موجود و برابر یکدیگر باشد. یعنی:

$$\lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = l \Rightarrow \lim_{x \rightarrow a} f(x) = l$$

مثال: حد تابع $f(x) = \begin{cases} 3x+1 & x \geq 1 \\ x^2+3 & x < 1 \end{cases}$ در نقطه $x = 1$ را در صورت وجود بیابید.

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^+} (3x+1) = 4 \\ \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^-} (x^2+3) = 4 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \lim_{x \rightarrow 1} f(x) = 4$$

مثال: حد تابع $f(x) = [x] + 1$ در نقاط $x = 2$ و $x = 1/5$ را در صورت وجود بیابید.

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) &= [2^+] = 2 \\ \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) &= [2^-] = 1 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \lim_{x \rightarrow 2} f(x) \text{ وجود ندارد}$$

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 1/5^+} f(x) &= [1/5^+] = 0 \\ \lim_{x \rightarrow 1/5^-} f(x) &= [1/5^-] = 0 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \lim_{x \rightarrow 1/5} f(x) = 0$$

تست: - اگر در تابع f داشته باشیم $\lim_{x \rightarrow 2} f(x) = 3$ ، کدام یک از موارد زیر درست است؟

(۲) $\lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) + \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = 5$

(۱) $f(2) = 3$

(۴) $\lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x)$

(۳) $\lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = f(2)$

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. سایر گزینه‌ها لزوماً صحیح نیستند.

تست: اگر تابع $y = a[x+2] + x[x] - 2$ در $x=2$ حد داشته باشد، حد این تابع در $x = \sqrt{2}$ چقدر است؟

$$2\sqrt{2} + 8 \quad (4)$$

$$\sqrt{2} - 8 \quad (3)$$

$$2\sqrt{2} - 8 \quad (2)$$

$$\sqrt{2} + 8 \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. باید حد چپ و راست تابع در نقطه ی $x=2$ برابر باشند. داریم:

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^+} (a[4^+] + 2[2^+] - 2) = 4a + 2(2) - 2 = 4a + 2 \\ \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^-} (a[4^-] + 2[2^-] - 2) = 3a + 2(1) - 2 = 3a \end{aligned} \right\}$$

$$\Rightarrow 4a + 2 = 3a \Rightarrow a = -2 \longrightarrow f(x) = -2[x+2] + x[x] - 2$$

$$\lim_{x \rightarrow \sqrt{2}} f(x) = -2[\sqrt{2} + 2] + \sqrt{2}[\sqrt{2}] - 2 = -2(3) + \sqrt{2}(1) - 2 = \sqrt{2} - 8$$

تست: در تابع با ضابطه $f(x) = (x+a)[x]$ اگر $\lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) - \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = 2$ باشد، عدد حقیقی a کدام است؟

$$4 \text{ (صفر)}$$

$$x \rightarrow 2^+$$

$$x \rightarrow 2^-$$

$$-1 \text{ (3)}$$

$$2 \text{ (2)}$$

$$1 \text{ (1)}$$

(تجربی ۸۷)

نکته: اگر تابع f به صورت $f(x) = \begin{cases} g(x) & , x \neq a \\ h(x) & , x = a \end{cases}$ تعریف شود، در این صورت داریم:

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = \lim_{x \rightarrow a} g(x)$$

مثال: اگر تابع f به صورت $f(x) = \begin{cases} 3x^2 - 4 & x \neq 1 \\ 2x - 3 & x = 1 \end{cases}$ باشد، حاصل را بیابید.

$$۱) \lim_{x \rightarrow 1} f(x) = \quad , ۲) f(1) =$$

پاسخ: با توجه به نکته بالا داریم:

$$۱) \lim_{x \rightarrow 1} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1} (3x^2 - 4) = 3 - 4 = -1 \quad , ۲) f(1) = 2 - 3 = -1$$

نکته: اگر $g(x) = \begin{cases} 2x - 1 & x \neq 4 \\ 5 & x = 4 \end{cases}$ حاصل $\lim_{x \rightarrow 4} g(x)$ کدام است؟

۹ (۴)

۳ (۳)

۷ (۲)

۵ (۱)

قضایای حد توابع:

اگر توابع f و g در نقطه $x=a$ حد داشته باشند آن‌گاه توابع: $f \pm g$ و $f \times g$ در نقطه $x=a$ دارای حد می‌باشد و داریم:

$$\lim_{x \rightarrow a} (f(x) \pm g(x)) = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \pm \lim_{x \rightarrow a} g(x)$$

$$\lim_{x \rightarrow a} (f(x) \times g(x)) = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \times \lim_{x \rightarrow a} g(x)$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \left(\frac{f(x)}{g(x)} \right) = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)} \quad \text{اگر } \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0 \text{ . داریم}$$

نکته: اگر $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = L$. داریم:

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{1}{f(x)} = \frac{1}{L} \quad (L \neq 0) \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} f^n(x) = L^n$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \sqrt[n]{f(x)} = \sqrt[n]{L} \quad (L > 0 \quad \forall n = 2k+1)$$

نکته: اگر f یک تابع چند جمله‌ای باشد داریم: $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f(a)$

تست: -- توابع $f(x)$ و $g(x)$ در نقطه $x=1$ حد دارند. اگر $\lim_{x \rightarrow 1} (2f(x) + 3g(x)) = 7$ و $\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = 5$. حاصل $\lim_{x \rightarrow 1} ((3x-1)g(x))$ کدام است؟

$$\frac{4}{3}$$

$$-\frac{4}{3}$$

$$2$$

$$-2$$

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. ابتدا $\lim_{x \rightarrow 1} g(x)$ را می‌یابیم:

$$\lim_{x \rightarrow 1} (2f(x) + 3g(x)) = 7 \Rightarrow 2 \lim_{x \rightarrow 1} f(x) + 3 \lim_{x \rightarrow 1} g(x) = 7$$

$$\frac{\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = 5}{x \rightarrow 1} \rightarrow 2(5) + 3 \lim_{x \rightarrow 1} g(x) = 7 \Rightarrow \lim_{x \rightarrow 1} g(x) = -1$$

$$\lim_{x \rightarrow 1} ((3x-1)g(x)) = 2x-1 = -2 \quad \text{حال داریم:}$$

«(امام علی(ع): شایسته است که دانش مرد از سخنش بیشتر، و خردش غالب بر زبانش باشد.)»

تست: اگر $f(x)$ در $x=2$ حد داشته باشد و داشته باشیم $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x+f(x)+\sqrt{f(x)}}{\sqrt{f(x)}+x} = 2$ ، حاصل $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x+f(x)}{1+f(x)}$ کدام است؟

$$-\frac{5}{6} \quad (4)$$

$$\frac{5}{6} \quad (3)$$

$$\frac{6}{5} \quad (2)$$

$$-\frac{6}{5} \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. ابتدا $\lim_{x \rightarrow 2} f(x)$ را می‌یابیم:

$$\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x+f(x)+\sqrt{f(x)}}{\sqrt{f(x)}+x} = 2 \xrightarrow{\lim_{x \rightarrow 2} f(x) = a} \frac{2+a+\sqrt{a}}{\sqrt{a}+2} = 2$$

$$\Rightarrow 2+a+\sqrt{a} = 2\sqrt{a}+4 \Rightarrow a-\sqrt{a} = 2 \Rightarrow a = 4 \Rightarrow \lim_{x \rightarrow 2} f(x) = 4$$

$$\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x+f(x)}{1+f(x)} = \frac{2+4}{1+4} = \frac{6}{5}$$

پسند داریم:

تست ۲: اگر تابع f در نقطه‌ی $x=1$ حد داشته باشد و $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{2f(x)-1}{f(x)+1} = 1$ ، آن‌گاه $\lim_{x \rightarrow 1} f(x)$ کدام است؟

$$3 \quad (4)$$

$$2 \quad (3)$$

$$-2 \quad (2)$$

$$-3 \quad (1)$$

مماسبه حد در حالت‌های مختلف

۱- استفاده از قاعده هوییتال

۱) استفاده از قاعده هوییتال: اگر در مماسبه حد $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)}$ حالت ابهام $\frac{\infty}{\infty}$ پیش بیاید، از تساوی زیر برای

مماسبه حد استفاده می‌کنیم:

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow a} \frac{f'(x)}{g'(x)}$$

مثال: حاصل را بیاید.

$$۱) \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^3 + 2x - 3}{x^2 - x} \stackrel{\text{hop}}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{3x^2 + 2}{2x - 1} = \frac{5}{1} = 5, \quad ۲) \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^n - 1}{x - 1} \stackrel{\text{hop}}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{nx^{n-1}}{1} = n$$

$$۳) \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x - 4}{\sqrt{x} - 2} \stackrel{\text{hop}}{=} \lim_{x \rightarrow 4} \frac{1}{\frac{1}{2\sqrt{x}}} = \frac{4}{1} = 16$$

$$۴) \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin^2 x}{1 - \cos x} \stackrel{\text{hop}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2 \cos x \sin x}{\sin x} = 2$$

تست: حاصل $\lim_{x \rightarrow 4} \frac{3x^2 - 10x - 8}{\sqrt{3} - \sqrt{x} - 1}$ کدام است؟

تجربی ۹۷ (۱) -۱۱۲ (۲) -۹۶ (۳) -۸۴ (۴) -۷۲

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است.

$$\lim_{x \rightarrow 4} \frac{3x^2 - 10x - 8}{\sqrt{3} - \sqrt{x} - 1} \stackrel{H}{=} \lim_{x \rightarrow 4} \frac{6x - 10}{\frac{-1}{2\sqrt{x}}} = \frac{14}{\frac{-1}{8}} = -112$$

تست ۴:

حد عبارت $\frac{x^2 + 10x + 16}{12 + 6\sqrt{x}}$ وقتی $x \rightarrow -8$ ، کدام است؟

تجربی ۹۸

(۴) -۶

(۳) -۱۲

(۲) -۱۸

(۱) -۲۴

تست ۵:

حد عبارت $\frac{2 - \sqrt{3x+2}}{5x^2 - 18x + 16}$ وقتی $x \rightarrow 2$ ، کدام است؟

خارج تجربی ۹۸

(۴) $-\frac{1}{8}$

(۳) $-\frac{1}{6}$

(۲) $-\frac{1}{4}$

(۱) $-\frac{1}{2}$

تست ۶:

اگر $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x - \sqrt{3x-2}}{ax+b} = \frac{1}{2}$ باشد، آنگاه b کدام است؟

(تجربی خارج ۹۵)

(۴) ۲

(۳) ۱

(۲) -۱

(۱) -۲

تست ۷:

حاصل $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{1 - \sqrt{x}}{2 - \sqrt{5-x}}$ کدام است؟

(تجربی خارج ۸۸)

(۴) ۴

(۳) ۲

(۲) -۲

(۱) -۴

نکته

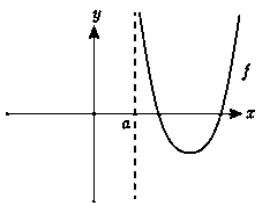
محاسبه حد در حالت‌های مختلف

۲- حد بی‌نهایت

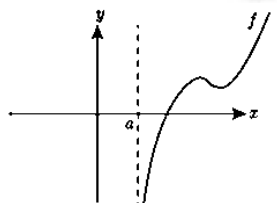
تعریف

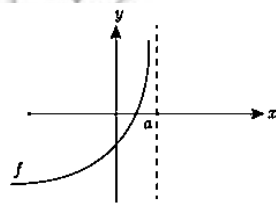
تعریف (حد یک طرفه بی‌نهایت): فرض کنیم f در یک همسایگی راست از a تعریف شده باشد. رابطه‌ی $\lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = +\infty$ به این معناست که می‌توان مقادیر $f(x)$ را از هر عدد مثبت دلخواه بزرگتر کرد. مشروط بر آن که x با مقادیر بزرگتر از a به قدر کافی به a نزدیک اختیار شود. برای سایر حالات نیز تعریف به طور مشابه انجام می‌شود.

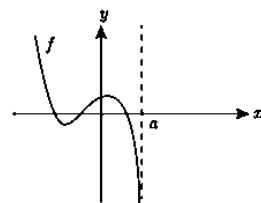
$$\lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = -\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = -\infty$$

نکته

نکته: به عبارتهای $+$ و $-$ صفرهای ∞ می‌گوییم که از لحاظ قدر مطلق اعدادی بسیار کوچک و نزدیک به صفر هستند. داریم:

$$\begin{cases} \frac{a}{\cdot+} = +\infty & a > \cdot \\ \frac{a}{\cdot-} = -\infty & a > \cdot \\ \frac{a}{\cdot+} = -\infty & a < \cdot \\ \frac{a}{\cdot-} = +\infty & a < \cdot \end{cases} \quad \begin{matrix} \cdot \\ \cdot \\ \cdot \\ \cdot \end{matrix} \cdot \frac{\cdot}{\cdot+} = \frac{\cdot}{\cdot-} = \cdot$$

مثال

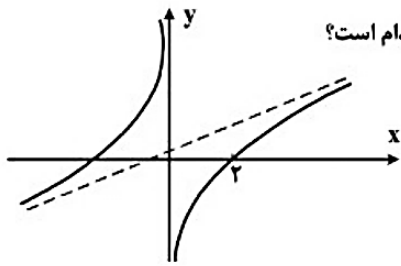
مثال: حاصل هر یک از ∞ های زیر را بیابید.

$$۱) \lim_{x \rightarrow \cdot-} \frac{\cdot}{\cdot-} = \frac{\cdot}{\cdot-} = -\infty$$

$$۲) \lim_{x \rightarrow \cdot-} \frac{[x]}{x} = \frac{[\cdot-]}{\cdot-} = \frac{-1}{\cdot-} = +\infty$$

$$۳) \lim_{x \rightarrow \cdot+} \frac{x+1}{\sin x} = \frac{1}{\sin \cdot+} = \frac{1}{\cdot+} = +\infty$$

$$۴) \lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}} \frac{2x}{\cos x} = \frac{\pi}{\cdot-} = -\infty$$

تست: شکل زیر، منحنی نمایش تغییرات تابع $y = \frac{ax^2 - 1}{x + b}$ است. کدام کدام است؟

- تجربی
- (۱) صفر
- (۲) $\frac{1}{4}$ ۹۶
- (۳) $\frac{1}{2}$
- (۴) ۲

تست: گزینه ۲ صحیح است. چون $\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = -\infty$ پس $x = 0$ ریشه معرّف کسر است. پس: $b = 0$. از

طرفی با توجه به نمودار $f(2) = 0$ پس $a - 1 = 0 \Rightarrow a = 1$ و در نهایت داریم: $a + b = \frac{1}{4}$.

تست: در مورد تابع با ضابطه $f(x) = \frac{x^2 - 1}{x + |x|}$ ، کدام بیان، درست است؟

- تجربی
- (۱) $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = +\infty$ ۹۸
- (۲) $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = -\infty$
- (۳) $\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = +\infty$
- (۴) $\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = -\infty$

تست: گزینه ۴ صحیح است.

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{x^2 - 1}{x + |x|} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{x^2 - 1}{2x} = \frac{-1}{0^+} = -\infty$$

تست: در مورد تابع با ضابطه $f(x) = \frac{\sin x}{1 + 2\cos x}$ ، کدام بیان، درست است؟

- تجربی
- (۱) $\lim_{x \rightarrow \frac{2\pi}{3}^+} f(x) = -\infty$ ۹۸
- (۲) $\lim_{x \rightarrow \frac{2\pi}{3}^+} f(x) = +\infty$
- (۳) $\lim_{x \rightarrow \frac{2\pi}{3}^-} f(x) = -\infty$
- (۴) $\lim_{x \rightarrow \frac{4\pi}{3}} f(x) = +\infty$

تست: گزینه ۱ صحیح است. داریم: $\sin \frac{2\pi}{3} = \frac{\sqrt{3}}{2} > 0$ و همچنین $\cos \frac{2\pi}{3} = \frac{-1}{2}$ و تابع در ناحیه این زاویه یعنی ناحیه دوم نزولی است. پس داریم:

$$\lim_{x \rightarrow \frac{2\pi}{3}^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow \frac{2\pi}{3}^+} \frac{\frac{\sqrt{3}}{2}}{1 + 2\left(\frac{-1}{2}\right)^-} = \frac{\frac{\sqrt{3}}{2}}{0^-} = -\infty$$

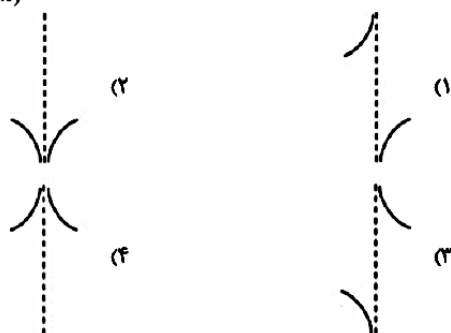
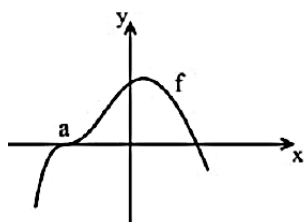
تست ۸: حاصل $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{[\sin x]}{x}$ کدام است؟

- (۱) $+\infty$ (۲) $-\infty$ (۳) صفر (۴) ۱

تست ۹: حاصل $\lim_{x \rightarrow 6^+} \frac{[\sin x]}{6x - x^2}$ کدام است؟ ([ ] نماد جزء صحیح است.)

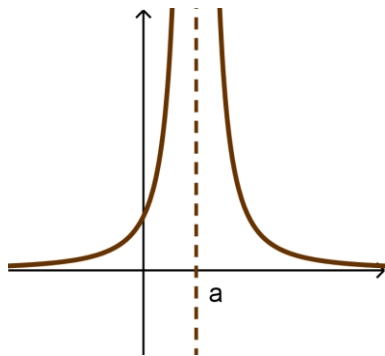
- (۱) $-\infty$ (۲) صفر (۳) $+\infty$ (۴) ۱

تست ۱۰: اگر نمودار تابع f به صورت زیر باشد، نمودار تابع $y = \frac{x}{f(x)}$ در همسایگی نقطه‌ی a به کدام صورت است؟

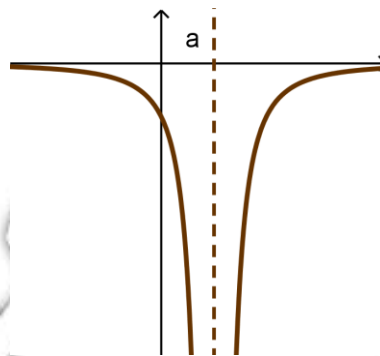

تعریف (حد بی‌نهایت): فرض کنیم f در یک همسایگی محذوف از a تعریف شده باشد. رابطه‌ی $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = +\infty$ به این معناست که می‌توان مقادیر $f(x)$ را از هر عدد مثبت دلخواه بزرگتر کرد. مشروط بر آن‌که x به قدر کافی به a نزدیک اختیار شود. برای $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = -\infty$ نیز تعریف به طور مشابه انجام می‌شود.

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = -\infty$$

مثال: حاصل‌خدهای زیر را بیابید.

$$۱) \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{1}{x^2} = \frac{1}{0^+} = +\infty$$

$$۲) \lim_{x \rightarrow 5} \frac{-2}{|5-x|} = \frac{-2}{0^+} = -\infty$$

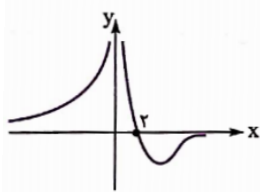
$$۳) \lim_{x \rightarrow 3} \frac{x-1}{(x-3)^2} = \frac{-2}{0^+} = -\infty$$

$$۴) \lim_{x \rightarrow 7} \frac{x+1}{(x-7)^4} = \frac{8}{0^+} = +\infty$$

$$۵) \lim_{x \rightarrow 4} \frac{\cos(x-4)}{x^2 - 8x + 16} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{1}{(x-4)^2} = \frac{1}{0^+} = +\infty$$

تست: - شکل روبه‌رو نمودار تابع $f(x) = \frac{ax+2}{x^2+b}$ است. $f(4)$ کدام است؟

$$\begin{aligned} &-\frac{1}{4} (۲) \\ &\frac{1}{8} (۴) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} &-\frac{1}{8} (۱) \\ &\frac{1}{4} (۳) \end{aligned}$$

تست: گزینه ۱ صحیح است. چون $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = +\infty$ پس $x=0$ ریشه مخرب است. پس: $b=0$. از طرفی

با توجه به نمودار $f(2)=0$ پس: $a=-1$ داریم: $f(4) = \frac{-4+2}{16} = \frac{-1}{8}$

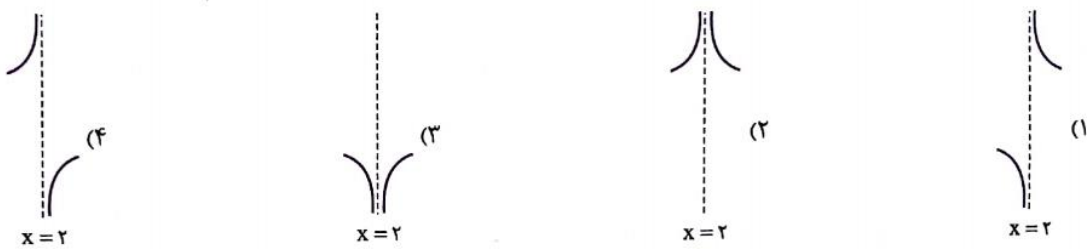
تست ۱۱: - حاصل‌حدهای $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x}{x^2 - 2x + 1}$ و $\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{1}{x^2 - 3x}$ به ترتیب کدام است؟

- (۱) $+\infty, +\infty$ (۲) $-\infty, -\infty$ (۳) $-\infty, +\infty$ (۴) $+\infty, -\infty$

تست ۱۲: اگر $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x}{2x^2 - ax + b} = +\infty$ باشد، آن‌گاه کدام گزینه درست است؟

- (۱) $a = -b = 2$ (۲) $a = b = -2$ (۳) $a = b = 4$ (۴) $-a = b = 4$

تست ۱۳: نمودار تابع $f(x) = \frac{x+3}{x^2 - 4x + 4}$ در کنار خط $x = 2$ چگونه است؟

تست ۱۴: در تابع $f(x) = \frac{2x}{x^2 + ax + b}$ اگر $\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = +\infty$ ، مقدار $f(2)$ کدام است؟

- (۱) ۴   (۲) ۲   (۳) $\frac{4}{3}$ (۴) $\frac{4}{9}$

محاسبه حد در حالت‌های مختلف

۳- حد در بی‌نهایت:

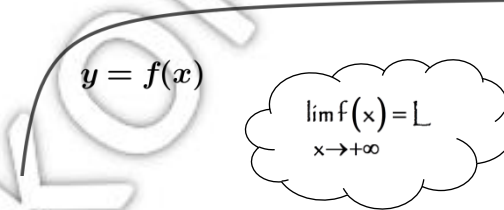
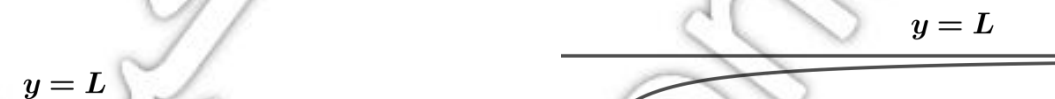
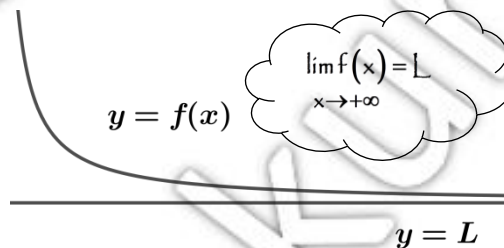
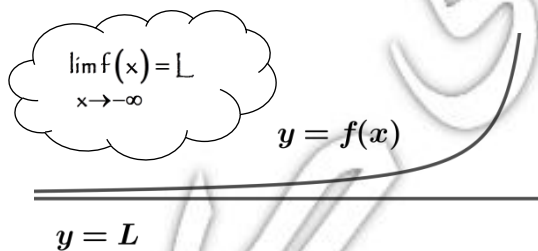
تعریف (حد در بی‌نهایت):

تعریف: اگر تابع f در بازه‌ای مثل $(a, +\infty)$ تعریف شده باشد، رابطه‌ی $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = L$ به این

معناست که $f(x)$ را به هر مقدار دلخواه می‌توان به L نزدیک کرد، مشروط بر آن که x به قدر کافی بزرگ اختیار شود.

تعریف: اگر تابع f در بازه‌ای مثل $(-\infty, b)$ تعریف شده باشد، رابطه‌ی $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = L$ به این

معناست که $f(x)$ را به هر مقدار دلخواه می‌توان به L نزدیک کرد، مشروط بر آن که x به قدر کافی کوچک و منفی اختیار شود.

نکته: داریم: $\lim_{x \rightarrow \pm\infty} \frac{1}{x^n} = 0, (n \in \mathbb{N})$.

نکته: برای محاسبه جدهایی به صورت $\lim_{x \rightarrow \pm\infty} \frac{f(x)}{g(x)} = L$ کافی است صورت و مخرج را بزرگترین درجه‌ی متغیر x تقسیم کنیم.

مثال: حاصل را بیابید.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 + 5x - 1}{1 - 4x^2} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 \left(1 + \frac{5}{x} - \frac{1}{x^2} \right)}{x^2 \left(\frac{1}{x^2} - 4 \right)} = \frac{1}{-4} = -\frac{1}{4}$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{7x^2 + 2x - 1}{-3x^3 + 2} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x^2 \left(7 + \frac{2}{x} - \frac{1}{x^2} \right)}{x^3 \left(-3 + \frac{2}{x^3} \right)} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{1}{x} = 0$$

تعریف (حد نامتناهی در بی‌نهایت):

الف) اگر تابع f در بازه‌ای مثل $(a, +\infty)$ تعریف شده باشد، رابطه‌ی $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = +\infty$ به این معناست

که $f(x)$ را می‌توان از هر عدد مثبت دلخواهی بزرگتر کرد، مشروط بر آن‌که x به قدر کافی بزرگ اختیار شود. برای حد $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = +\infty$ نیز تعریف به صورت مشابه انجام می‌شود.

ب) اگر تابع f در بازه‌ای مثل $(-\infty, b)$ تعریف شده باشد، رابطه‌ی $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = -\infty$ به این معناست

که $f(x)$ را می‌توان از هر عدد منفی دلخواهی کوچکتر کرد، مشروط بر آن‌که x به قدر کافی کوچک و منفی اختیار شود. برای حد $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = -\infty$ نیز تعریف به صورت مشابه انجام می‌شود.

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = -\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = -\infty$$

نکته: داریم: $\lim_{x \rightarrow \pm\infty} (a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \dots + a_1 x + a_0) = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} a_n x^n$

نکته: با توجه به دو نکته بالا داریم:

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{a_m x^m + a_{m-1} x^{m-1} + \dots + a_0}{b_n x^n + b_{n-1} x^{n-1} + \dots + b_0} = \begin{cases} \infty & m < n \\ \frac{a_m}{b_n} & m = n \\ \infty & m > n \end{cases}$$

مثال: حاصل را بیابید.

۱) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^3 - 4x + 1}{1 - 4x^3} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^3}{-4x^3} = -\frac{1}{4}$

۲) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{1 - 5x^2}{2 + 4x^3} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{-5x^2}{4x^3} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{-5}{4x} = 0$

۳) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{3x + 2 + \sqrt{x^2 + 3x}}{2x - 1} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{3x + \sqrt{x^2}}{2x} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{3x + |x|}{2x} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{2x}{2x} = \frac{1}{3}$

۴) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-4x^2 + 2}{x + \sqrt{x}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-4x^2}{x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} (-4x) = -\infty$

تست: در تابع با ضابطه $f(x) = \frac{ax + \sqrt{4x^2 + 5}}{2x + 2}$ اگر $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \frac{5}{2}$ باشد، آنگاه حد $f(x)$ وقتی $x \rightarrow -1$ کدام

تجربی است؟

$\frac{5}{4}$ (۴)

$\frac{2}{2}$ (۳)

$\frac{5}{6}$ (۲)

$\frac{2}{3}$ (۱)

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \frac{5}{2} \Rightarrow \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{ax + 2x}{2x} = \frac{a+2}{2} = \frac{5}{2} \Rightarrow a = 3$$

$$\Rightarrow \lim_{x \rightarrow -1} \frac{3x + \sqrt{4x^2 + 5}}{2x + 2} \stackrel{H}{=} \lim_{x \rightarrow -1} \frac{3 + \frac{5x}{2\sqrt{4x^2 + 5}}}{2} = \frac{3 + \frac{-4}{2}}{2} = \frac{5}{2}$$

نکته: مسابلی که به حالت $\infty - \infty$ برخورد می‌کند، ابهام دارند و باید رفع ابهام شوند.

نکته: داریم:
$$\lim_{x \rightarrow \pm\infty} \sqrt{ax^2 + bx + c} = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} \sqrt{a} \left| x + \frac{b}{2a} \right|$$

مثال: حاصل را بیابید.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(x - \sqrt{x^2 + 6x} \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(x - \sqrt{1} \left| x + \frac{6}{2} \right| \right) = x - x - 3 = -3$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(3x - \sqrt{9x^2 + 8x} \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(3x - \sqrt{9} \left| x + \frac{8}{2(9)} \right| \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(3x - 3x - \frac{4}{3} \right) = \frac{-4}{3}$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \left(x + \sqrt{x^2 + 2x} \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(x + \left| x + \frac{2}{2(1)} \right| \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} (x - x - 1) = -1$$

تست: اگر $f(x) = 2x + \sqrt{4x^2 + x}$ باشد، حاصل $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x)$ کدام است؟

تجربی ۹۸ (۱) -۱ (۲) $-\frac{1}{2}$ (۳) $-\frac{1}{4}$ (۴) صفر

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. ابهام دارید زیرا:

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(2x + \sqrt{4x^2 + x} \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} (2x - 2x) = \infty - \infty$$

روش اول:

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{2x + \sqrt{4x^2 + x}}{1} \times \frac{2x - \sqrt{4x^2 + x}}{2x - \sqrt{4x^2 + x}} \right) &= \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{4x^2 - 4x^2 - x}{2x - \sqrt{4x^2 + x}} \right) \\ &= \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{-x}{2x - (-2x)} \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{-x}{4x} \right) = -\frac{1}{4} \end{aligned}$$

روش دوم:

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(2x + \sqrt{4x^2 + x} \right) &= \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(2x + 2 \left| x + \frac{1}{8} \right| \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(2x - 2 \left(x + \frac{1}{8} \right) \right) \\ &= \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(2x - 2x - \frac{1}{4} \right) = -\frac{1}{4} \end{aligned}$$

تست: اگر $f(x) = x - \sqrt{4x^2 + x}$ باشد، حاصل $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{f(x)}{x}$ کدام است؟

تجربی ۹۸ (۱) -۲ (۲) -۱ (۳) ۲ (۴) ۳

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{f(x)}{x} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x - \sqrt{4x^2 + x}}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x - \sqrt{4x^2}}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x - |2x|}{x} \right)$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x - (-2x)}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{3x}{x} \right) = 3$$

تست ۱۵: حد $\lim_{x \rightarrow -\infty} x \left[\frac{1}{x} \right]$ کدام است؟

(۱) ۰ (۲) ۱ (۳) +∞ (۴) -∞

تست ۱۶: در تابع با ضابطه‌ی $f(x) = \frac{3 - \sqrt{x^2 + 5}}{ax^n + 4}$ ، اگر $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \frac{1}{2}$ باشد، آنگاه $\lim_{x \rightarrow 2} f(x)$ کدام است؟

(تجربی ۸۵)

(۱) $\frac{1}{3}$ (۲) $\frac{2}{3}$ (۳) $\frac{3}{4}$ (۴) $\frac{3}{2}$

تست ۱۷: حاصل $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x - \sqrt{4x^2 + 9x}}{3x + \sqrt{x}}$ کدام است؟

(تجربی خارج ۸۶)

(۱) $-\frac{1}{3}$ (۲) $-\frac{1}{4}$ (۳) $\frac{1}{3}$ (۴) $\frac{2}{3}$

تست ۱۸: در تابع $f(x) = \frac{2x - \sqrt{x^2 + 6x}}{ax - 2}$ ، اگر $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = 3$ باشد، آنگاه $\lim_{x \rightarrow 2} f(x)$ کدام است؟

(تجربی خارج ۸۹)

(۱) صفر (۲) $\frac{2}{3}$ (۳) $\frac{3}{4}$ (۴) $\frac{3}{2}$

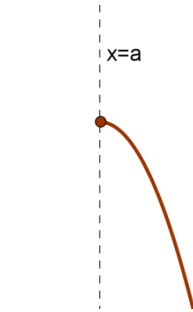
پیوستگی

تعریف (پیوستگی راست):

تابع f در نقطه $x = a$ پیوستگی راست دارد، هرگاه:

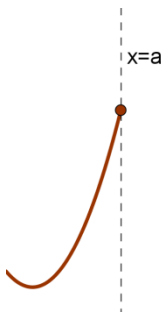
$$\lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = f(a)$$

تعریف (پیوستگی چپ):

تابع f در نقطه $x = a$ پیوستگی چپ دارد، هرگاه:

$$\lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = f(a)$$

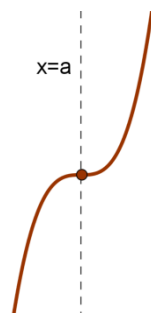

تعریف (پیوستگی توابع):

تابع f در نقطه $x = a$ پیوسته است، هرگاه:

$$\lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = f(a)$$

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f(a)$$

مثال: مقدار a و b را طوری بیابید که تابع f در نقطه $x = 2$ پیوسته باشد.

$$f(x) = \begin{cases} a[x] - 1 & x < 2 \\ -2 & x = 2 \\ a \sin(x - 2) + bx & x > 2 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = a[2^-] - 1 = a - 1 \\ f(2) = -2 \\ \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = a(\cdot) + 2b = 2b \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} a - 1 = -2 \Rightarrow a = -1 \\ 2b = -2 \Rightarrow b = -1 \end{cases}$$

تست: اگر تابع $f(x) = \begin{cases} \frac{\sqrt{x^2 - 6x + 9}}{3 - x} & , x \neq 3 \\ m & , x = 3 \end{cases}$ در نقطه $x = 3$ پیوستگی چپ داشته باشد، m کدام است؟

- ۱ (۱)   ۲ (۳)   ۳ (۴)   ۴ (۲)

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. باید: $\lim_{x \rightarrow 3^-} f(x) = f(3)$ داریم.

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 3^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 3^-} \frac{\sqrt{x^2 - 6x + 9}}{3 - x} = \lim_{x \rightarrow 3^-} \frac{\sqrt{(x-3)^2}}{3-x} \\ &= \lim_{x \rightarrow 3^-} \frac{|x-3|}{3-x} = \lim_{x \rightarrow 3^-} \frac{3-x}{3-x} = 1 \quad f(3) = m \rightarrow m = 1 \end{aligned}$$

تست: تابع با ضابطه‌ی $f(x) = \begin{cases} \frac{\sin^2 x}{1 - \cos x} & ; x > 0 \\ a \sin\left(x + \frac{\pi}{6}\right) & ; x \leq 0 \end{cases}$ به ازای کدام مقدار a در $x = 0$ پیوسته است؟

- ۱ (۲)   ۲ (۳)   ۳ (۴)   ۴ (۱)

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. باید: $\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x)$ داریم.

$$\begin{cases} \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\sin^2 x}{1 - \cos x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{1 - \cos^2 x}{1 - \cos x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} (1 + \cos x) = 2 \\ \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} a \sin\left(x + \frac{\pi}{6}\right) = a \sin\left(\frac{\pi}{6}\right) = \frac{a}{2} \\ \Rightarrow \frac{a}{2} = 2 \Rightarrow a = 4 \end{cases}$$

تست: به ازای کدام مقدار a ، تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} \frac{8 + x^3}{|x+2|} & ; x \neq -2 \\ a & ; x = -2 \end{cases}$ در نقطه $x = -2$ فقط از چپ پیوسته است؟

- ۱ (۱۲)   ۲ (۶)   ۳ (۹۸)   ۴ (۱۲)

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. باید: $\lim_{x \rightarrow -2^-} f(x) = f(-2)$ داریم.

$$\begin{cases} \lim_{x \rightarrow -2^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow -2^-} \frac{8 + x^3}{|x+2|} = \lim_{x \rightarrow -2^-} \frac{(2+x)(4-2x+x^2)}{-(x+2)} = -12 \Rightarrow a = -12 \\ f(-2) = a \end{cases}$$

تست ۱۹: $g(x) = \begin{cases} x^2 + ax & x > 1 \\ x^2 + 2x & x = 1 \\ 2b + \cos(x-1) & x < 1 \end{cases}$ - اگر تابع $x=1$ پیوسته باشد، مقدار $b-a$ کدام است؟

- (۱) $-\frac{4}{3}$ (۲) $-\frac{2}{3}$ (۳) $\frac{1}{3}$ (۴) -2

تست ۲۰: $f(x) = \begin{cases} \sin\left(\frac{\pi}{2}x\right) & x > -3 \\ a & x = -3 \\ [x] + b & x < -3 \end{cases}$ - اگر تابع $x=-3$ پیوسته باشد، مقدار $a+b$ کدام است؟ ([ ] نماد جزء صحیح است.)

- (۱) ۶   (۲) ۲   (۳) ۵   (۴) ۴

تست ۲۱: در تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} \frac{x - \sqrt{2x}}{2-x} & ; x \neq 2 \\ a & ; x = 2 \end{cases}$ ، به ازای کدام مقدار a در نقطه $x=2$ پیوسته است؟ (تجربی ۸۷)

- (۱) -2 (۲) -1 (۳) $-\frac{1}{2}$ (۴) ۱

تست ۲۲: تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} ax + 2^{x-2} & ; x < 2 \\ a \log_2(1+x) & ; x \geq 2 \end{cases}$ در نقطه $x=2$ پیوسته است، $f(2)$ کدام است؟ (تجربی ۹۷)

- (۱) -2 (۲) $-1/5$ (۳) ۱   (۴) صفر

تست ۲۳: تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} \frac{x}{1-\sqrt{1-x}} & ; x \neq 0 \\ a & ; x = 0 \end{cases}$ ، در نقطه $x=0$ پیوسته است؟ (تجربی ۹۶)

- (۱) -2 (۲) -1 (۳) ۱   (۴) ۲

تست ۲۴: به ازای کدام مقدار a تابع با ضابطه‌ی $f(x) = \begin{cases} \frac{1-\sqrt{x}-\sqrt{x+1}}{x-3} & , x > 3 \\ ax-3a-\frac{3}{8} & , x \leq 3 \end{cases}$ در نقطه‌ی $x=3$ پیوسته است؟

(تجربی) خارج (۹۴) (۱) -۲ (۲) ۲ (۳) هیچ مقدار a (۴) هر چه باشد a

تست ۲۵: به ازای کدام مقدار a تابع با ضابطه‌ی $f(x) = \begin{cases} \frac{\sqrt{1-\sqrt{x}}}{x-1} & x \neq 1 \\ a & x = 1 \end{cases}$ در نقطه‌ی $x=1$ پیوسته است؟

(ریاضی) خارج (۹۲) (۱) $-\frac{1}{3}$ (۲) $\frac{1}{6}$ (۳) $\frac{1}{3}$ (۴) هیچ مقدار a

تست ۲۶: به ازای کدام مقدار a تابع با ضابطه‌ی $f(x) = \begin{cases} 3x-[x] & ; x < 2 \\ a & ; x = 2 \\ x+2 & ; x > 2 \end{cases}$ در نقطه‌ی $x=2$ پیوسته است؟

(تجربی ۹۲) (۱) ۴ (۲) $\frac{4}{5}$ (۳) ۵ (۴) هیچ مقدار a

تست ۲۷: تابع $f(x) = \frac{|x|}{x}[x]$ از نظر پیوستگی در $x=0$ چگونه است؟ ([ ] علامت جزء صحیح است.)

(۱) پیوسته است. (ریاضی) خارج (۹۱) (۲) فقط از چپ پیوسته است. (۳) فقط از راست پیوسته است. (۴) از چپ ناپیوسته و از راست ناپیوسته

تست ۲۸: به ازای کدام مقدار a تابع با ضابطه‌ی $f(x) = \begin{cases} \sin \frac{\pi}{x} & ; x \neq 0 \\ a & ; x = 0 \end{cases}$ در نقطه‌ی $x=0$ پیوسته است؟

(ریاضی) خارج (۹۰) (۱) -۱ (۲) صفر (۳) ۱ (۴) هیچ مقدار a

پیوستگی توابع روی بازه:

تابع f روی بازه‌ی $[a, b]$ پیوسته است هرگاه f :

(۱) روی بازه‌ی (a, b) پیوسته باشد.

(۲) در $x = a$ پیوستگی راست داشته باشد. (۳) در $x = b$ پیوستگی چپ داشته باشد.

نکته: تابع f تابعی پیوسته است. هرگاه در تمامی نقاط دامنه‌اش پیوسته باشد.

مثال: تابع $f(x) = \sqrt{2x - 4}$ بر بازه‌ی $[2, +\infty)$ پیوسته است. زیرا:

$$a \in (2, +\infty) \Rightarrow \lim_{x \rightarrow a} f(x) = f(a), \quad \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = f(2) = 0$$

مثال: تابع $f(x) = 2x + 1$ بر مجموعه اعداد حقیقی پیوسته است. زیرا:

$$a \in \mathbb{R} \Rightarrow \lim_{x \rightarrow a} f(x) = f(a)$$

تست: به ازای کدام مقدار a تابع باضابطه‌ی $f(x) = \begin{cases} \sin \frac{\pi}{x} & ; 1 \leq x \leq 6 \\ a + \cos^2 \frac{\pi x}{36} & ; x > 6 \end{cases}$ بر روی مجموعه‌ی اعداد حقیقی بزرگ‌تر از یک

تجزیه‌ی پیوسته است؟
۹۴

(۱) $-\frac{1}{2}$ (۲) $-\frac{1}{4}$ (۳) $\frac{1}{4}$ (۴) $\frac{1}{2}$

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. باید: $\lim_{x \rightarrow 6^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 6^-} f(x)$ داریم.

$$\begin{cases} \lim_{x \rightarrow 6^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 6^+} \left(a + \cos^2 \frac{\pi x}{36} \right) = \lim_{x \rightarrow 6^+} \left(a + \cos^2 \frac{\pi}{6} \right) = a + \frac{3}{4} \\ \lim_{x \rightarrow 6^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 6^-} \left(\sin \frac{\pi}{x} \right) = \sin \frac{\pi}{6} = \frac{1}{2} \end{cases} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow a + \frac{3}{4} = \frac{1}{2} \Rightarrow a = -\frac{1}{4}$$

((اما علی(ع): ایمان، صبوری در سختی و گرفتاری است و شکرگزاری در آسایش و نعمت.))

تست: به ازای کدام مقدار a ، تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} 3x-6 & ; x > 2 \\ x-\sqrt{x+2} & ; x \leq 2 \end{cases}$ ، بر روی مجموعه اعداد حقیقی، پیوسته است؟

ریاضی ۹۸ (۱) ۱/۵ (۲) ۲ (۳) ۲/۵ (۴) ۳

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. باید: $\lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x)$ داریم:

$$\begin{cases} \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^+} \left(\frac{3x-6}{x-\sqrt{x+2}} \right) = \lim_{x \rightarrow 2^+} \left(\frac{3}{1-\frac{1}{2\sqrt{x+2}}} \right) = \frac{3}{1-\frac{1}{4}} = 4 \\ \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^-} (ax-1) = 2a-1 \end{cases} \Rightarrow 2a-1=4 \Rightarrow a=2/5$$

تست: به ازای مقادیری از a و b ، تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} x[x] & ; |x| < 1 \\ ax+b & ; |x| \geq 1 \end{cases}$ ، بر روی $\mathbb{R}$ پیوسته است. a کدام است؟

ریاضی ۹۸ (۱) $-\frac{3}{2}$ (۲) -1 (۳) $-\frac{1}{2}$ (۴) $\frac{1}{2}$

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. باید: $\lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x)$ داریم:

$$f(x) = \begin{cases} x[x] & , -1 < x < 1 \\ ax+b & , x \leq -1, x \geq 1 \end{cases}$$

$$\begin{cases} \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) \Rightarrow 0 = a+b \\ \lim_{x \rightarrow -1^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow -1^+} f(x) \Rightarrow -a+b=1 \end{cases} \Rightarrow b = \frac{1}{2}, a = -\frac{1}{2}$$

تست ۲۹: تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} |x^2+x-2| & ; x \neq 1 \\ a & ; x = 1 \end{cases}$ ، به ازای کدام مقدار a بر $\mathbb{R}$ پیوسته است؟ (تجربی ۹۰)

(۱) هر مقدار a (۲) -3 (۳) 3 (۴) هیچ مقدار a

تست ۳۰: تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} \frac{x - [x]}{x^2 - x - 6} & ; x \neq 2 \\ a & ; x = 2 \end{cases}$ به ازای کدام مقدار a ، در بازه $(2, 3)$ ، پیوسته است؟ (ریاضی ۹۷)

- (۱) $\frac{1}{11}$ (۲) $\frac{1}{9}$ (۳) $\frac{1}{8}$ (۴) $\frac{1}{6}$

تست ۳۱: تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} \frac{\sqrt{x+a-b}}{x} & ; x \neq 0 \\ \frac{1}{12} & ; x = 0 \end{cases}$ بر روی مجموعه اعداد حقیقی $\mathbb{R}$ پیوسته است، b کدام است؟ (ریاضی خارج ۹۷)

- (۱) ± 1 (۲) ± 2 (۳) ± 3 (۴) ± 4

تست ۳۲: تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} \frac{2x^2 - x - 1}{x - 1} & ; x > 1 \\ ax - a + 3 & ; x \leq 1 \end{cases}$ به ازای کدام مقدار a ، در نقطه‌ی $x = 1$ پیوسته است؟ (تجربی خارج ۹۷)

- (۱) فقط $\frac{1}{2}$ (۲) فقط ۲ (۳) هیچ مقدار a (۴) هر مقدار a

تست ۳۳: به ازای کدام مجموعه‌ی مقادیر a ، تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} \frac{1}{x+a} & , x \geq -1 \\ x^2 + ax & , x < -1 \end{cases}$ در $x = -1$ پیوسته است؟ (تجربی خارج ۸۷)

- (۱) $\{1, \sqrt{2}\}$ (۲) $\{1 + \sqrt{2}, 1 - \sqrt{2}\}$ (۳) $\emptyset$ (۴) $\mathbb{R}$

تست ۳۴: به ازای کدام مقدار a ، تابع با ضابطه $f(x) = \begin{cases} a + \sin^2 x & 0 \leq x < \frac{\pi}{4} \\ \sqrt{2} \cos 3x & \frac{\pi}{4} \leq x \leq 2\pi \end{cases}$ روی بازه‌ی $[0, 2\pi]$ پیوسته است؟ (تجربی خارج ۸۸)

- (۱) $-\frac{3}{2}$ (۲) $-\frac{1}{2}$ (۳) $\frac{1}{2}$ (۴) هیچ مقدار a